

ĐỂ BIÊN TẬP TỐT HƠN MẢNG BÀI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC CÁC MÔN KHOA HỌC XÃ HỘI TRÊN TẠP CHÍ GIÁO DỤC

ĐẶNG HỒNG ĐIỀU*

Ngày nhận bài: 20/01/2017; ngày sửa chữa: 20/07/2017; ngày duyệt đăng: 12/09/2017.

Abstract: In contents of *Journal of Education*, articles on teaching methods of social science subjects occupy an important position. These articles have common ground on content structure with natural science ones but also contain differences. Therefore, editing contents of these article requires some different requirements. In this article, author presents the characteristics of the articles on teaching methods of social sciences and points out concrete requirements for the editors.

Keywords: Edit, manuscript, social sciences.

Mảng bài về phương pháp dạy học (PPDH) các môn khoa học xã hội (KHXH) có một vị trí quan trọng trong nội dung Tạp chí Giáo dục. Cũng như ở mảng bài về PPDH các môn khoa học tự nhiên (KHTN), mảng bài về PPDH các môn KHXH vừa có những đặc điểm chung, vừa có những đặc trưng riêng trong cơ cấu nội dung và cả trong công tác biên tập. Bài viết chỉ trình bày những đặc trưng riêng của mảng bài PPDH các môn KHXH, từ đó đi sâu vào việc biên tập bản thảo, đồng thời nêu ra những yêu cầu cần có ở người làm biên tập mảng bài này.

1. Đặc trưng của mảng bài về PPDH các môn KHXH

1.1. Việc phân biệt đặc trưng của mảng bài về PPDH các môn KHXH trong sự đối sánh với mảng bài về PPDH các môn KHTN chỉ có tính tương đối. Nói cho cùng, hai mảng bài này được tách riêng biệt là cách làm có tính thao tác nhằm làm nổi bật những yêu cầu tối thiểu về cách phân chia mảng bài cũng như cách thức tổ chức biên tập. Từ thực tế làm công tác biên tập, hay nói cách khác, từ góc nhìn biên tập, có thể thấy rằng, mảng bài này có những đặc trưng cơ bản nhất, theo đó người làm biên tập phải hiểu một cách tự nhiên và thuần thục.

1.2. Mảng bài về PPDH các môn KHXH ở đây được hiểu rộng hơn, bao gồm các bài về PPDH ở tất cả các cấp học, bậc học (từ mầm non đến đại học) thuộc chuyên mục “Lí luận giáo dục - dạy học”; các bài liên quan đến lĩnh vực này ở các chuyên mục: “Diễn đàn đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo”; “Quản lí giáo dục”; “Thực tiễn giáo dục”; “Ý kiến trao đổi”. Nói một cách khái quát, đó là mảng bài ứng với những tri thức về PPDH, quản lí các hoạt động dạy học, diễn đàn đổi mới chương trình và sách giáo khoa (liên quan đến các môn KHXH).

1.3. Đặc trưng của mảng bài về PPDH các môn KHXH
- Tính đa dạng trong cách hiểu

Đối với mảng bài về PPDH các môn KHXH, nhất là những bài thuộc lĩnh vực *văn học, lịch sử, triết học*,... thường có nhiều cách hiểu khác nhau khi tiếp cận một hình tượng văn học, một câu nói có nhiều hàm ngôn,.. Việc nhận cảm tính đa nghĩa trong văn bản KHXH là cần thiết, hiểu được, giải mã được các tầng ngữ nghĩa khác nhau khi đọc hiểu và biên tập là rất quan trọng, nhờ đó, thấy được vẻ đẹp của các áng văn, cái tinh tế trong cách sử dụng hàm ngôn, cách chơi chữ. Nhiều tác giả đã rất thành công trong các biện pháp nghệ thuật để tạo nên văn bản. Và đây là ý thức và bản lĩnh của các tác giả, tạo nên những văn bản đa nghĩa, có nhiều tầng nghĩa sâu sắc, thâm thúy. Tuy nhiên, cá biệt có tác giả lại có cách biểu đạt, hàm chứa những cách hiểu khác dẫn đến có một cách hiểu khác biệt, dễ bị hiểu sai nghĩa. Tình trạng này dễ gặp khi biên tập bài, đòi hỏi biên tập viên (BTV) phải tinh nhạy và có cách xử lí phù hợp.

- Tính phức tạp và nhạy cảm

Văn bản KHXH do đề cập tới nhiều vấn đề phức tạp và nhạy cảm nên tự thân nó có lúc mang tính phức tạp, nhạy cảm. Làm biên tập không phải vì phức tạp và nhạy cảm mà né tránh không nhận bản thảo, không biên tập. Vấn đề ở chỗ là BTV phải đủ bản lĩnh để biên tập với ý thức chính trị và vốn hiểu biết sâu sắc của mình. Đòi hỏi ở người biên tập phải xác định được rõ: Ai viết, viết về cái gì, viết nhằm mục đích gì, viết như thế nào. Xác định rõ sự đúng đắn và sâu sắc đó trên các loại văn bản nhạy cảm, sẽ có những bài viết tốt về các vấn đề phức tạp và nhạy cảm. Có nhiều trường hợp và tình huống cần xử lí để tránh những sơ suất, sai lầm không đáng có:

+ Tác giả viết bài với những kiến thức đã lạc hậu, không cập nhật kịp những thông tin mới, hoặc viết chệch hướng so với chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước.

* Tạp chí Giáo dục

Trường hợp này, BTV không nên nhận biên tập, cần trao đổi với tác giả một cách thẳng thắn.

+ Tác giả viết với dụng ý tốt nhưng do tính đa dạng của đối tượng nghiên cứu (đôi khi là do cách viết, cách diễn đạt chưa rõ nghĩa), dễ gây ra sự hiểu nhầm. BTV cùng với tác giả xử lý thoả đáng, và nên có sự góp ý, thẩm định của cố vấn khoa học.

+ Một bài viết tốt nhưng trích dẫn không đủ, có những lỗi chính tả dễ làm hiểu sai nghĩa, thiếu hoặc đặt sai vị trí một vài chi tiết trong bản đồ, hình vẽ, dẫn đến sự thiếu chính xác, thiếu tính khoa học. Trường hợp này cần xử lý bằng nghiệp vụ biên tập,...

Phát hiện và xử lý những vấn đề nhạy cảm nói chung là khó, đòi hỏi BTV phải có sự nhạy cảm nhất định kết hợp với sự am hiểu sâu sắc về chuyên môn, nghiệp vụ và kinh nghiệm biên tập qua nhiều năm.

Văn bản KHXH, cũng như các loại văn bản chuyên ngành khác còn có những đặc trưng khác nữa. Tuy nhiên, từ góc nhìn biên tập, BTV chú ý tới các đặc trưng đã bàn ở trên là chủ yếu. Khi đồng hành với các đặc trưng này, trong thực tế biên tập, kinh nghiệm sẽ được tích lũy dần theo năm tháng trên cơ sở không ngừng được bồi dưỡng, tự bồi dưỡng chuyên môn và nghiệp vụ biên tập của mỗi BTV.

2. Biên tập mảng bài về PPDH các môn KHXH

Sau đây là một số lưu ý về việc biên tập mảng bài về PPDH các môn KHXH bắt đầu từ khi tiếp nhận bản thảo tác giả (bản thảo gốc) đến khi hoàn chỉnh. Quá trình này là sự làm việc xen cài trên bản thảo và làm việc với tác giả sau mỗi lần biên tập. Tuy nhiên, để tiện theo dõi, cần chia ra hai công đoạn độc lập: *Biên tập bản thảo và làm việc với tác giả* để hoàn thiện bài viết.

2.1. Biên tập bản thảo

Sau khi tiếp nhận bản thảo từ tác giả, BTV tiến hành các bước sau đây:

Bước 1) Xem xét cấu trúc bài có phù hợp với quy định của Tạp chí không. Cần có những ghi chép khái quát nhận xét về sự phù hợp và lệch với quy định; số trang vượt quá hay ít hơn số trang quy định. Trong quá trình biên tập, tác giả còn có thể suy nghĩ, điều chỉnh cho hợp lý.

Bước 2) Đọc toàn bộ bản thảo để nắm đầy đủ nội dung của bài, từ đó có những nhận xét về nội dung, hình thức biểu đạt để làm cơ sở cho bước biên tập tiếp theo. Ở bước này, BTV cần chú ý tới các điểm sau đây: - Nội dung bài có phù hợp với tôn chỉ, mục đích của Tạp chí không; - Có đảm bảo yêu cầu khoa học, yêu cầu sư phạm không, có điểm gì mới, có đóng góp cho bạn đọc (chủ yếu là về các vấn đề liên quan đến việc dạy học trong nhà trường) không; - Có trùng lặp với các bài viết đã đăng hay không; - Nội dung và cách diễn đạt có gì sai sót, có gì mơ hồ, có những

tư liệu gì cần phải tra cứu; đặc biệt, có những vấn đề gì nhạy cảm không.

Tất cả những nhận xét này có thể ghi ở phần lề, phần trống ở bản thảo để sau đó nhìn lại một cách tổng thể làm cơ sở cho việc biên tập tiếp theo. Nếu bản thảo về cơ bản đáp ứng được những yêu cầu theo Thể lệ đăng bài trên tạp chí khoa học giáo dục thì triển khai biên tập ngay lần 1, sửa vào máy tính và in bản sạch. Trong trường hợp bản thảo còn có những vấn đề cần cân nhắc thì trao đổi tác giả sửa chữa, điều chỉnh trước, sau đó mới biên tập tiếp.

Bước 3) Biên tập chi tiết từng phần. Sau khi xem xét, nhận thấy bài đạt yêu cầu, chất lượng, phù hợp với tôn chỉ, mục đích của Tạp chí, tác giả đã xử lý theo yêu cầu của người biên tập, BTV bắt đầu tiến hành biên tập chi tiết theo các vòng biên tập.

Trong khi biên tập chi tiết, cần phát hiện những vấn đề sau đây: - Các lỗi không chính xác về nội dung, khái niệm; - Các lỗi chính tả, ngữ pháp, từ vựng, phong cách ngôn ngữ; - Các lỗi không chính xác về tiêu đề và thứ bậc chương mục; - Các lỗi không chính xác về ghi chú, trích dẫn. Chú ý các nguồn tư liệu được trích dẫn không đúng quy định hoặc thiếu căn cứ; - Thiếu cân đối, hài hoà giữa các mục: phần thì viết sâu, dài, phần thì viết nông cạn; phần quan trọng thì trở thành phần thứ yếu,...

Những lỗi này đều được ghi chép bên lề. Đối với những vấn đề BTV nắm vững thì tự mình sửa chữa cho chính xác hoặc diễn đạt lại cho hay hơn, hoặc thay thế bằng nguồn tư liệu khác cho phù hợp hơn,... Đối với những điều chưa rõ, những vấn đề khó, thuộc chuyên môn hẹp hoặc những vấn đề nhạy cảm, BTV cần ghi chép có tính chất lưu ý ở từng trang để tiện làm căn cứ khi làm việc với tác giả sau khi biên tập hoặc trước khi hoàn chỉnh bài. Lời ghi chép phải rõ ràng, chính xác và dễ hiểu, thể hiện thái độ xây dựng nhằm nâng cao chất lượng bài viết, khiến cho tác giả dễ dàng hợp tác với mình mà cân nhắc từng điểm và chỉnh sửa hợp lý.

Bước 4) Tổng hợp và đánh giá bài viết

Phần tổng hợp và đánh giá bài căn cứ vào những ghi chép của BTV trên từng trang bản thảo. Từ việc tổng hợp này, một lần nữa BTV khẳng định về tính đúng đắn của tư tưởng chủ đề của tác phẩm, tính khoa học, sự phù hợp giữa nội dung và hình thức đồng thời cũng có thể cân nhắc lại những vấn đề mình đã tự xử lý, đã chỉnh sửa và những vấn đề còn tồn nghi để có thể triển khai làm việc với tác giả trước khi trình duyệt.

Với các bước biên tập trên, nói chung BTV nên tuân thủ theo nhưng cũng cần linh hoạt. Tùy từng điều kiện cụ thể có thể gộp nhập một vài bước vào một bước lớn

hơn, hoặc chia nhỏ một bước thành hai ba bước nhỏ, thuận tiện cho việc biên tập bài trong một điều kiện cụ thể với mục tiêu là đảm bảo chất lượng, đảm bảo tiến độ, đáp ứng yêu cầu của Tạp chí hoặc đơn vị đặt hàng (đối với số Đặc biệt).

2.2. Làm việc với tác giả trong quá trình biên tập:

- Tác giả và BTV

Tác giả là chủ thể sáng tạo tác phẩm. Nguồn chất xám của tác giả là điều kiện tiên quyết đối với chất lượng tác phẩm. Tuy theo mảng bài được phân công biên tập mà BTV lựa chọn tác giả phù hợp chuyên ngành.

BTV là người làm biên tập của cơ quan báo chí, xuất bản, có chức danh được Nhà nước quy định, chịu trách nhiệm về việc thẩm định bước 1 về nội dung và chất lượng của bài viết (do mình biên tập).

Mối quan hệ giữa tác giả và BTV là mối quan hệ hai chiều, hợp tác với nhau để nâng cao chất lượng bài và hướng tới hiệu quả phục vụ cao. Tuy nhiên, trên thực tế, mối quan hệ này không phải bao giờ cũng bình đẳng. Nhiều tác giả có học hàm, học vị, có chức danh quản lý cao, có “thương hiệu cao” trong việc viết bài dường như được BTV nâng lên thứ bậc cao hơn. Điều lí tưởng nhất là BTV phải xây dựng cho mình một đội ngũ tác giả giỏi, có uy tín, đồng thời bản thân mình có trình độ chuyên môn nghiệp vụ cao, có bản lĩnh và đạo đức nghề nghiệp để luôn đối thoại được với tác giả trong sự bình đẳng, ngang xứng và hợp tác, luôn là “bà đỡ mát tay” cho tác giả.

- Cách thức làm việc với tác giả

Bước 1) Trong quy trình làm Tạp chí, từ khi nảy sinh ý tưởng bài viết đến khi biên tập, bài được in và phát hành, BTV và tác giả có thể gặp gỡ trao đổi nhiều lần. Tuy nhiên, trong quá trình biên tập, từ khi tiếp nhận bản thảo đến khi hoàn thành bài viết cần hạn chế theo mức tối đa và tối thiểu (tối đa: ba lần; tối thiểu: một lần).

Như vậy, trong quá trình biên tập, tác giả và BTV phải có ít nhất là một lần làm việc (hoặc trực tiếp, hoặc gián tiếp) để hoàn thành bài viết. Sự trao đổi chuyên môn giữa BTV và tác giả là tất yếu vì nhiều vấn đề trong bản thảo có lúc tự thân tác giả và tự thân BTV không xử lí được. Bởi nói cho cùng, hiếm có bài viết nào mới viết một vài lần đã hoàn chỉnh. Điều này là do tính rộng, hẹp của khoa học, đặc biệt là ở các môn KHXH đem lại. Vì vậy, sự hợp tác giữa tác giả và BTV đôi khi phải cần đến sự góp ý của các chuyên gia mới có thể giải quyết được.

BTV làm việc với tác giả có thể theo 3 hình thức sau: + Trao đổi qua Email; + Gọi điện (đối với trường hợp bài viết tốt, chỉ còn những chi tiết nhỏ cần kiểm tra, chỉnh sửa); + Gặp gỡ, trao đổi trực tiếp (đối với những bài có tính chuyên sâu).

Tùy từng hoàn cảnh cụ thể mà BTV sử dụng hình thức nào cho phù hợp. Dù sử dụng hình thức nào thì BTV cũng phải chuẩn bị kĩ nội dung làm việc và làm việc có trọng tâm sau từng bước biên tập, tránh tình trạng mới biên tập được một phần nhỏ, mới phát hiện được một lỗi nhỏ đã gọi điện trao đổi hoặc mời tác giả đến làm việc, gây sự “bức xúc” không cần thiết cho tác giả.

Bước 2) Phương pháp làm việc với tác giả

Trước hết, BTV cần có những hiểu biết kĩ lưỡng về tác giả ở các phương diện chuyên môn (liên quan đề tài đang biên tập), quá trình cộng tác với Tạp chí, tính đến cả cá tính của tác giả để định liệu cách thức làm việc cho phù hợp, xác định vị thế bình đẳng và khả năng đối thoại của mình với tác giả.

BTV cần chuẩn bị kĩ các vấn đề cần trao đổi với tác giả. Căn cứ vào kết quả biên tập từng bước hoặc tất cả các bước để đề xuất những vấn đề cần trao đổi, những vấn đề mình đã xử lí rồi không nhất thiết trao đổi lại. Tránh tình trạng BTV đưa ra những trang biên tập trên bản thảo đầy những dấu chấm hỏi bên lề hoặc vòng tròn đầy nghi vấn khiến tác giả khó chịu hoặc cho rằng BTV chưa đủ trình độ biên tập.

BTV cần trao đổi với tác giả những vấn đề còn băn khoăn, cần phải chỉnh sửa. Ở các điểm này, BTV phải nêu rõ tại sao lại còn phải băn khoăn hoặc tự đưa ra giải pháp xử lí, cách chỉnh sửa thay thế để tác giả tham khảo. Trong những trường hợp này, BTV phải xử lí tinh khéo, tế nhị để tránh sự tự ái không đáng có từ phía tác giả.

BTV cần dự kiến những tình huống bất lợi xảy ra khi tác giả phản ứng, bất hợp tác trong việc tiếp thu, chỉnh sửa bản thảo để khắc phục một cách chủ động và hợp lí. (Trên thực tế, các tác giả thường hợp tác với BTV để chỉnh sửa bản thảo, nâng cao chất lượng bài, nhưng không ngoại trừ trường hợp cá biệt có tác giả không thích BTV can thiệp sâu vào nội dung bản thảo).

Kết thúc buổi làm việc phải thống nhất được những yêu cầu căn bản về việc chỉnh sửa, tiến độ chỉnh sửa và những yêu cầu pháp quy về biên tập theo quy định của Tạp chí.

3. Yêu cầu đối với người biên tập mảng bài về PPDH các môn KHXH

- Đối với BTV, đặc biệt là BTV mảng bài KHXH cần có phẩm chất chính trị. Theo yêu cầu này, BTV phải là những người nắm vững đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, là người chiến sĩ trên mặt trận tư tưởng của Đảng. Để có phẩm chất chính trị, người biên tập phải học và tự học để nắm vững kiến thức sâu rộng về chủ nghĩa Mác - Lênin và Tư tưởng Hồ Chí Minh; rèn luyện bản lĩnh và có những hiểu biết về những vấn đề quan trọng, phức

tạp và nhạy cảm liên quan đến lĩnh vực biên tập mà mình đang đảm trách.

Phẩm chất chính trị của BTV mảng bài về PPDH các môn KHXH (cũng như các môn học khác) đã được quy định rõ ở Chương I, Điều 3 *Thông tư liên tịch số 11/2016/TTLT-BTTTT-BNV ngày 7/4/2016 quy định mã số, tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp của các chức danh viên chức Biên tập viên, Phóng viên, Biên dịch viên và Đạo diễn truyền hình thuộc chuyên ngành Thông tin và Truyền thông, tiêu chuẩn chung về đạo đức nghề nghiệp của BTV* là: “1. Chấp hành các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, các quy định của ngành và địa phương về thông tin và truyền thông. 2. Trung thực, khách quan, có tinh thần trách nhiệm cao đối với công việc được giao; thực hiện đúng và đầy đủ các nghĩa vụ của người viên chức trong hoạt động nghề nghiệp. 3. Trau dồi đạo đức, giữ gìn phẩm chất, danh dự, uy tín nghề nghiệp; không lạm dụng vị trí công tác, nhiệm vụ được phân công để trục lợi; đoàn kết, sáng tạo, sẵn sàng tiếp thu, học hỏi cái mới, tự nâng cao trình độ; có ý thức phối hợp, giúp đỡ đồng nghiệp, chia sẻ kinh nghiệm trong công tác; tích cực tham gia nghiên cứu khoa học để phát triển nghề nghiệp và nâng cao trình độ.”

- BTV nói chung phải có kiến thức chuyên môn sâu thuộc lĩnh vực mình biên tập, đồng thời cần được bồi dưỡng những kiến thức liên ngành, đáp ứng được tính chất rộng/hẹp trong khoa học nói chung, đặc biệt là KHXH nói riêng gắn liền với công tác biên tập. Ngoài ra, BTV cần hiểu và xây dựng cho mình một đội ngũ tác giả, cộng tác viên giỏi, có uy tín nhằm tự nâng mình tương xứng trong quan hệ đối thoại hai chiều khi tổ chức bản thảo và biên tập bài để ngày một nâng cao hơn chuyên môn nghiệp vụ của mình.

- BTV mảng bài về PPDH các môn KHXH trong Tạp chí cũng cần có những hiểu biết về chương trình giáo dục phổ thông, chuẩn kiến thức, kỹ năng theo quy định của Bộ; biết cập nhật những vấn đề về đổi mới PPDH, kiểm tra - đánh giá, những vấn đề liên quan tới đặc trưng môn học nói chung. Muốn có được phẩm chất này, BTV cần được đào tạo qua hệ sư phạm hoặc tự đào tạo qua các giáo trình, chuyên luận về PPDH ở các trường đại học sư phạm, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam..., đặc biệt qua thực tế trường học (dự giờ, tham gia dạy học, viết báo cáo khoa học,...).

- BTV mảng bài về PPDH các môn KHXH cùng với các BTV mảng bài về PPDH các môn KHTN trong Tạp chí phải có những kiến thức và am hiểu về phương châm phục vụ bạn đọc, chiến lược làm báo, làm tạp chí trong bối

cảnh kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; xử lý nhuần nhị và sáng tạo trong công tác biên tập.

- Đặc biệt, trong bối cảnh toàn cầu hóa, kinh tế tri thức và cuộc cách mạng 4.0, một yêu cầu không thể thiếu đối với BTV hiện nay là phải: “*Có trình độ tin học đạt chuẩn kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin cơ bản theo quy định tại Thông tư số 03/2014/TT-BTTTT; Có trình độ ngoại ngữ bậc 2 (A2) theo quy định tại Thông tư số 01/2014/TT-BGDĐT*” (theo chương II, mục 1, khoản 2 *Thông tư số 03 /2014/TT-BTTTT ngày 11/3/2014 Quy định Chuẩn kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin của Bộ Thông tin và Truyền thông*). Đây là những đòi hỏi cao nhưng với yêu cầu công việc và sự tạo điều kiện của các cấp, trong tương lai gần, BTV sẽ có những cơ hội được đào tạo và tự đào tạo để đạt được những yêu cầu mà Bộ, ngành đề ra.

* * *

Trở lên, chúng tôi đã đề cập một số vấn đề chủ yếu nhất đối với công tác biên tập mảng bài về PPDH các môn KHXH gắn với đội ngũ BTV Tạp chí Giáo dục. Trong công tác biên tập, từng loại bản thảo ứng với từng BTV ở mỗi giai đoạn đều có những tình huống khác nhau cần xử lý. BTV giỏi thì phát hiện được nhiều tình huống cần xử lý và tìm ra cách xử lý phù hợp. BTV chưa có kinh nghiệm thường hạn chế trong việc phát hiện các tình huống cần xử lý hoặc chưa tìm được cách thức xử lý phù hợp. Tuy nhiên, với sự tự bồi dưỡng phẩm chất chính trị, chuyên môn nghiệp vụ, lại thường xuyên nhúng mình vào thực tiễn biên tập các loại bản thảo, chắc rằng mỗi BTV cứ lớn lên, lớn lên theo năm tháng và trở thành những BTV giỏi, trụ cột của Tạp chí Giáo dục. □

Tài liệu tham khảo

[1] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.

[2] Quốc hội. *Luật Giáo dục số 38/2005/QH1, ban hành ngày 27/6/2005*.

[3] Quốc hội. *Luật Báo chí số 103/2016/QH13 2016, ban hành ngày 05/04/2016*.

[4] Bộ Thông tin và Truyền thông - Bộ Nội vụ. *Thông tư liên tịch số 11/2016/TTLT-BTTTT-BNV ngày 7/4/2016 quy định mã số, tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp của các chức danh viên chức Biên tập viên, Phóng viên, Biên dịch viên và Đạo diễn truyền hình thuộc chuyên ngành Thông tin và Truyền thông*.

[5] Bộ Thông tin và Truyền thông. *Thông tư số 03/2014/TT-BTTTT ngày 11/3/2014 Quy định Chuẩn kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin*.